Людина в мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку

A Person in the Language Space: Historical Heritage, Problems and Development Prospects

УДК 81'272:[81-029:9+81:1] (06)
Л93

Друкується за рішенням вченої ради факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету. Протокол № 10 від 26 червня 2023 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Богданов І. Т. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Бердянського державного педагогічного університету; **Богдан В. В. –** кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання Бердянського державного педагогічного університету; **Глазкова І. Я. –** доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов і методики викладання Бердянського державного педагогічного університету; **Герасименко Ю. А. –** кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов і методики викладання Бердянського державного педагогічного університету; **Шиманович І. В. –** кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов і методики викладання Бердянського державного педагогічного університету.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Матюха Г.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання германських мов Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Мединська А. В. – доктор філософії, старший викладач кафедри теорії та методик викладання суспільно-гуманітарних дисциплін Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка.

Л93 Людина в мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Бердянськ, 18 травня 2023 р.) [Електронний ресурс] / упоряд.: Герасименко Ю.А., Шиманович І.В. Бердянськ: БДПУ, 2023. 133 с.

A Person in the Language Space: Historical Heritage, Problems and Development Prospects: Online Book of Proceedings of the 4th International Academic Internet Conference (Berdiansk, 18 May, 2023) / ed.: Yuliia Herasymenko, Iryna Shymanovych. Berdiansk: BSPU, 2023. 133 p.

До збірника увійшли матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Людина в мовному просторі: історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку" (Бердянськ, 18 травня 2023 р.). Матеріали збірника можуть бути корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукувачів, викладачів і студентів.

Відповідальність за зміст науковий праць та достовірність наведених фактологічних та статистичних даних несуть автори.

УДК 81'272:[81-029:9+81:1] (06)

© БДПУ, 2023
© Автори статей, 2023

ЗМІСТ / CONTENTS

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ЛІНГВІСТИЧНИХ ПАРАДИГМАХ **RESEARCH OF LANGUAGE UNITS IN THE LINGUISTIC PARADIGMS**	
Білозерська Вікторія. СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ РАДІСТЬ У ТВОРЧОСТІ ЕЛЕОНОР ПОРТЕР	**7**
Глазова Світлана, Стельмах Анастасія. УЖИВАННЯ ДІЄСЛІВНИХ ОДНОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ В УСНІЙ НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ	**10**
Зорін Павло. РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ У ВИРАЖЕННІ ЕМОЦІЙ ЛЮДИНИ	**13**
Карпенко Альона. ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ У МОВІ Й МОВЛЕННІ	**17**
Когут Анастасія. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	**21**
Ліпич Вікторія. МОРФОНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНО-СЛОВОТВІРНИХ ТИПІВ КОМПОЗИТНО-СУФІКСАЛЬНИХ ІМЕННИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	**24**
Одінокова Єлизавета. COMPARATIVE STUDY AS A METHOD OF STUDYING LITERATURE: ITSFORMATION AND TOPICAL ISSUES	**28**
Павлик Неля. ТИПИ ДЕЙКСИСУ В ЕПІСТОЛЯРНОМУ ДИСКУРСІ	**32**
Saliuk Bohdana. INFOGRAPHICS AS A TOOL FOR PROJECT-BASED LEARNING IN EFL/ESL/ENL CLASSES	**36**
Шиманович Ірина. IDIOMS WITH AN ANIMALISTIC COMPONENT IN THE ENGLISH LANGUAGE	**40**
Юносова Валентина. ВАРІАНТНІ ФОРМИ ДАВАЛЬНОГО ВІДМІНКА ІМЕННИКІВ У РОМАНІ О. ГОНЧАРА «СОБОР»	**43**
Яковець Ольга. ТЮРКІЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	**48**
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ **RELEVANT PROBLEMS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION**	
Bohdan Valerii. WHOLISTIC APPROACH TO TEACHING PRESENT SIMPLE AND PAST SIMPLE TENSE FORMS	**52**
Дмітренко Наталя. ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ АНГЛОМОВНЕ СПІЛКУВАННЯ: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	**56**
Herasymenko Yuliia, Zhyhar Liudmyla. DEVELOPING FOREIGN LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE AMONG FUTURE TEACHERS	**59**

Hlazkova Iryna. FACILITATED GROUP DISCUSSION IN TEACHER TRAINING MODEL	**61**
Дуброва Оксана. SPECIALIZED (PROFILE) EDUCATION AS AN INTEGRAL PART OF THE EUROPEAN INTEGRATION EDUCATIONAL PROCESS	**63**
Knight Kerry. COMMUNICATIVE GAMES IN EFL CLASSROOM	**67**
Панченко Віолетта. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛІ	**71**
Томчук Аліна. АДАПТУВАННЯ ДО ВИМОГ ЧАСУ: ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНО-ЗОБРАЖУВАЛЬНИХ ОПОР ЯК ЗАСОБУ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ У НАВЧАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ	**74**
Khalabuzar Elina. ELT VIA ONLINE GAME-BASED LEARNING	**78**
Хвост Дарія, Смелянська Вікторія. ВПЛИВ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА АУДІЮВАННЯ НА ІНШОМОВНУ КОМУНІКАТИВНУ КОМПЕТЕНТНІСТЬ	**83**
Хміль Каріна. ПСИХОЛОГО-ЛІНГВІСТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	**86**
Shkola Iryna. AUGMENTED REALITY AS AN EFFECTIVE TOOL FOR EFL TEACHERS	**89**
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА **PROBLEMS OF MODERN LITERARY CRITICISM**	
Григор'єв Ігор. ХУДОЖНІ ЗАСОБИ ПРОЗОВИХ ПОВІСТЕЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	**94**
Матасова Юліана. МІФОКРИТИКА: ВІЗІЇ ВИКЛАДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	**99**
Nagay Iryna. COMPARATIVE STUDY AS A METHOD OF STUDYING LITERATURE: ITSFORMATION AND TOPICAL ISSUES	**103**
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ, ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО **INTERCULTURAL COMMUNICATION, GENDER STEREOTYPES AND THEORY OF TRANSLATION**	
Вусик Ганна. ОСОБЛИВОСТІ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	**108**
Гагара Тетяна. ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ ЛІНИ КОСТЕНКО ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНШИХ КУЛЬТУР	**112**
Moroz Andriy. INTERPRETATION OF THE UKRAINIAN AND RUSSIAN REALIA USING THE MEANS OF THE ENGLISH LANGUAGE (BASED ON THE MEMOIRS BY A. ROYER "ENGLISH PRISONERS IN RUSSIA")	**116**

Омеляненко Алла. ҐЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	**120**
Рожна Аліна. МОЛОДІЖНИЙ СОЦІАЛЕКТ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ФУНКЦІЮВАННЯ	**124**
Ситнік Дар'я. СОЦІАЛЬНІ ДІАЛЕКТИ (арго, жаргон, сленг): СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	**128**

Віолетта ПАНЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук, доцент
Муніципальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛІ

Вивчення іноземної мови є не тільки обов'язковим у закладах загальної середньої освіти, а також актуальним та популярним явищем серед молоді різного віку. Це зумовлює появу все більш новітніх та сучасних методів вивчення та викладання іноземної мови. Як відомо, знання та вміння використовувати фразеологізми у мовленні є ознакою володіння іноземною мовою на високому рівні. Вивчення фразеологізмів допомагає здобувачам освіти зрозуміти культуру, самобутність та специфіку мови, яка вивчається.

Опанування фразеологізмів є важким процесом. Це зумовлено тим, що фразеологічні одиниці мають загальне значення, яке не відповідає прямому перекладу усіх компонентів фразеологізму.

Як наголошувала українська дослідниця А. Хаджи саме неможливість прямого перекладу робить фразеологізми важкими для вивчення [4]. Ви можете легко обійтися у своїй мові без їх використання, але важко зрозуміти когось, а іноді навіть неможливо, якщо ці фрази незнайомі. Важливу роль у підтримці мотивації до вивчення іноземної мови відіграє використання фразеологізмів на заняттях англійської мови. Здобувачі освіти знайомляться з тонкощами їх використання, отримують додаткові знання про їх походження. Дослідниця зазначає, що вивчення ідіом на заняттях стимулює учнів продовжувати вивчати відповідні матеріали самостійно [4]. Саме фразеологія може бути основою для підтримки мотивації, тому що вона має два аспекти: вчить іноземній мові та стимулює інтерес до лінгвістичного матеріалу. Використання фразеологічних одиниць при спілкуванні є показником високого рівня знання мови, оскільки вони роблять мову природнішою.

Загострення студентської уваги на ідіомах сприяє більш інтенсивному вивченню лексичного матеріалу, а робота з фразеологічними одиницями розвиває навички читання, письма та мовлення. Для кращого розуміння ідіом потрібно знайти відповідники українською мовою, звернути увагу на відмінності та

вивчити вираз. Якщо немає відповідності, то потрібно вивчити вираз у конкретному контексті.

Українські дослідниці Л. Калужська та О. Гончарова пропонують використовувати практичний підхід щодо засвоєння учнями школи фразеологічних одиниць на уроках англійської мови. Вчені наголошують, що учні знайомляться із багатством фразеології під час вивчення всього шкільного курсу мови, вчаться відрізняти фразеологізми від вільних словосполучень і вживати їх у власному мовленні [2]. Фразеологічний матеріал варто широко використовувати на уроках англійської мови, тому що знання фразеології, уміння користуватися її засобами – невід'ємна ознака високої мовної культури кожної людини, а основи цієї культури потрібно закладати ще в молодшому шкільному віці.

Для вивчення фразеологізмів на уроках англійської мови у школі необхідно визначити принципи їхнього відбору. Опорою в розв'язанні цього завдання є визначальні риси фразеологізмів і насамперед, прирівнювання їх за лексичними ознаками до слова. До методичних принципів відбору фразеологізмів відносимо такі: рівень легкості засвоєння учнями фразеологізмів; доступність фразеологізмів для розуміння певною віковою категорією; наявність фразеологізмів у вправах, текстах, рекомендованих для позакласного читання; виховне значення фразеологізмів.

Ще одна українська вчена Ю. Сокальська визначає, що у процесі знайомства з фразеологізмами можна використовувати способи семантизації. Обираючи спосіб семантизації, необхідно брати до уваги мовну підготовку студентів. На початковому рівні підготовки переважають такі способи семантизації як наочність та однослівний, багатослівний чи пофразовий переклад. На середньому, вище-середньому, підвищеному рівнях підготовки можна застосовувати дефініцію або тлумачення іноземною мовою. Оптимальність того чи іншого способу семантизаціїї кожного висловлювання визначається його економічністю і надійністю: чим менше зусиль і часу потрібно для розкриття значення ідіоми, чим точніше розуміння здобувачами освіти її значення, тим краще обрано спосіб семантизації [3]. У багатьох випадках доцільно об'єднувати два чи більше способів, наприклад вербальну наочність (контекст) та невербальну (малюнок, рухи, жест тощо).

У процесі автоматизації дій здобувачів освіти з новими фразеологічними одиницями слід передбачати заходи для зняття і подолання труднощів засвоєння лексичного матеріалу. Основним

типом вправ тут є рецептивно-репродуктивні та продуктивні умовно-комунікативні вправи, в яких учень сприймає зразок мовлення і виконує з ним певні дії (в усній або письмовій формі) згідно створеної ситуації мовлення, виконуючи такі види вправ:

- імітація фразеологічних одиниць;
- лаконічні відповіді на альтернативні запитання викладача;
- підстановка у зразок мовлення;
- завершення зразка мовлення;
- розширення зразка мовлення;
- відповіді на інші типи запитань;
- самостійне вживання фразеологічної одиниці у фразі, реченні;
- об'єднання зразка мовлення у понадфразові єдності – діалогічну та монологічну;
- урок презентація на основі певного фразеологічного матеріалу;
- складання діалогів з заміною даних виразів на ідіоматичні;
- пояснення значення словосполучення, не називаючи його;
- складання із запропонованих літер ідіоми за заданою темою;
- розповідь про історію виникнення ідіоми;
- письмові завдання-міркування, які мають на меті розкриття та передачу змісту тієї чи іншої ідіоми;
- написання листа другові, використовуючи вивчені ідіоми;
- написання тестових завдань з багатокількісним вибором;
- виконання навчальних кросвордів [1].

Також Ю. Сокальська пропонує використовувати у процесі засвоєння фразеологічних одиниць некомунікативні вправи [3]:

- повторення фразеологізмів за викладачем;
- заповнення пропусків у реченнях та текстах;
- називання фразеологічної одиниці за дефініцією або зображенням;
- називання синонімічних фразеологічних одиниць;
- складання речень;
- знаходження еквівалентів у рідній мові до англійських фразеологізмів;
- вибір правильного значення фразеологізму з декількох значень;
- визначення значень фразеологізму за словником або за контекстом;
- визначення незнайомих стійких словосполучень за їх компонентами.

Отже, незважаючи на те, що на сучасних уроках у старших класах загальноосвітніх шкіл стає все важче підтримувати інтерес учнів до вивчення англійської мови, їх можна зацікавити учнів та мотивувати до вивчення іноземної мови за допомогою введення фразеологізмів у лексичну складову уроку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознюк Т. М. Методика вивчення англійських ідіом студентами закладів вищої освіти. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 39–42.
2. Калужська Л., Гончарова О. Методичні особливості навчання фразеологізмів на уроках англійської мови в початковій школі. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 2, ч. 1. С. 58–64.
3. Сокальська Ю. О. Методичні прийоми для вивчення ідіом англійської мови. *Молодий вчений.* 2019. № 1(65). С. 115–119.
4. Хаджи А. Ю. Використання фразеологізмів на заняттях англійської мови як засобу формування соціокультурної компетентності. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави: еволюційна парадигма*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 28 бер. 2019 р. Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 315–317.

Аліна ТОМЧУК
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 курсу,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. Коцюбинського
Науковий керівник: Олена **ПОП**,
кандидат педагогічних наук, старший викладач (ВДПУ)

АДАПТУВАННЯ ДО ВИМОГ ЧАСУ: ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНО-ЗОБРАЖУВАЛЬНИХ ОПОР ЯК ЗАСОБУ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ У НАВЧАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

В сучасному світі, де глобалізація є невід’ємною частиною нашого життя, знання іноземних мов стає все важливішим. Особливо